

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2021

YEARBOOK

2021

ГОДИНА 12
БРОЈ 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2021
YEARBOOK
2021

ГОДИНА 12
БР. 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Благо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

- проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева,
виш лектор м-р Снежана Кирова, доц. д-р Наталија Поп-Зариева,
доц. д-р Надица Негривска, виш лектор д-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Кире Зафиров

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strossmaier, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,

Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD,

lecturer Snezana Kirova, MA, Ass. Prof. Natalija Pop-Zarieva, PhD,

Ass. Prof. Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Kire Zafirov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Посвета

Професор д-р Снежана Веновска-Антевска (1959 – 2020) 9

Јазик

Лилјана Јовановска

ОБИДИТЕ ЗА КОДИФИКАЦИЈА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
ВО XIX ВЕК

Liljana Jovanovska

ATTEMPTS FOR CODIFICATION OF THE MACEDONIAN
LANGUAGE IN THE NINETEENTH CENTURY 15

Надица Негриевска, Весна Коцева

ПРЕДЛОШКИ КОНСТРУКЦИИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ
СТАТИЧНА ПОЛОЖБА ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska, Vesna Kocева

PREPOSITIONAL CONSTRUCTIONS WITH
STATIC SPATIAL MEANING IN THE ITALIAN LANGUAGE
AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 29

Марија Соколова

РАЗЛИКУВАЊЕ НА ПАРОНИМСКИТЕ ПАРОВИ
СОСЕДСКИ | СОСЕДНИ И КОМУНИКАТИВНО | КОМУНИКАЦИСКО

Marija Sokolova

DIFFERENCE BETWEEN PARONIMIC COUPLES
NEIGHBORLY | NEIGHBORING AND
COMMUNICATIVE | COMMUNICATION(S) 41

Весна Коцева, Надица Негриевска

СЕМАНТИЧКИТЕ ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА ВО
ЖАРГОНСКИОТ ИЗРАЗ НА МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева, Nadica Negrievska

SEMANTIC EXPRESSIONS IN THE YOUTH SPEECH IN ITALY 51

Ивана Котева, Махмут Челик

ВЕШНИЦИ И СПИСАНИЈА НА ТУРСКИ ЈАЗИК ОД
МАКЕДОНСКОТО ПОДНЕБЈЕ

Ivana Koteva, Mahmut Chelik

NEWSPAPERS AND MAGAZINES IN TURKISH LANGUAGE
FROM THE MACEDONIAN REGION 65

Весна Коцева

КАРАКТЕРИСТИКИ И ФУНКЦИИ НА ГОВОРОТ НА
МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева

CHARACTERISTICS AND FUNCTIONS OF
THE YOUTH SPEECH IN ITALY 75

- Марија Леонтиќ, Деспина Минова**
ГОВОРНИОТ ЧИН ОДБИВАЊЕ НА ПОКАНА КАЈ
СТУДЕНТИТЕ ОД ГРУПАТА ЗА ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ
Marija Leontik, Despina Minova
THE SPEECH ACT REFUSING AN INVITATION OF STUDENTS AT
THE DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATUR..... 87

Јазикот во политиката

- Викторија Саздова, Билјана Ивановска**
ЗБОРОВНАТА ГРУПА ИМЕНКИ СО ЕМОЦИОНАЛЕН ПРИЗНАК
ВО ТЕКСТОВИ ОД ОБЛАСТА НА ПОЛИТИКАТА
Viktorija Sazdova, Biljana Ivanovska
WORD CLASS OF NOUNS WITH EMOTIONAL FEATURE
IN POLITICAL TEXTS 99

- Дејан Маролов, Страшко Стојановски**
ПРИДАВКАТА „МАКЕДОНСКИ“ ВО ДОГОВОРИТЕ СО
БУГАРИЈА (2017 ГОД.) И СО ГРЦИЈА (2018 ГОД.)
Dejan Marolov, Strashko Stojanovski
THE ADJECTIVE “MACEDONIAN” IN THE AGREEMENTS
WITH BULGARIA FROM (2017) AND GREECE (2018) 107

Терминологија и преведување

- Светлана Јакимовска**
ОСВРТ КОН МАКЕДОНСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА
Svetlana Jakimovska
MACEDONIAN TERMINOLOGY REVIEW..... 117

- Луција Видеска**
ЗА ПРЕВОДОТ НА АНТРОПОНИМИТЕ, ТОПОНИМИТЕ И
ТИТУЛИТЕ ВО СЕРИЈАТА „ИГРА НА ТРОНОВИ“
Lucija Videska
TRANSLATION OF ANTHROPONYMS, TOPONYMS AND
TITLES IN THE TV SERIES “GAME OF THRONES” 129

Книжевност и фолклор

- Бојана Самарџиева, Ана Витанова-Рингачева**
ВЕРУВАЊАТА ВО БОЛЕСТИ И ОБРЕДНАТА ПРАКТИКА ЗА
НИВНО ЛЕКУВАЊЕ ВО ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН
Bojana Samardzieva, Ana Vitanova-Ringacheva
BELIEFS IN DISEASES AND RITUAL PRACTICE FOR
THEIR TREATMENT IN THE TIKVESH REGION 143

Ева Ѓорѓиевска, Јована Караниќиќ-Јосимовска ДАНТЕ ВО КОНТЕКСТ НА СВЕТСКАТА КЛАСИЧНА ЛИТЕРАТУРА Eva Gjorgjievska, Jovana Karanikikj-Josimovska DANTE IN CONTEXT OF WORLD CLASSIC(AL) LITERATURE.....	155
Marija Krsteva, Dragan Donev, Natalija Pop Zarieva LITERATURE REVIEW ON LIFE-WRITING GENRE BLENDING	163
Natalija Pop Zarieva, Kristina Kostova, Marija Krsteva BLOOD AND SEXUALITY IN STOKER’S DRACULA.....	171
<i>Методика на наставата по странски јазик</i>	
Natka Jankova Alagjovska, Saska Jovanovska INTERCULTURAL COMMUNICATION COGNITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA AND BULGARIA.....	183
Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES TO LEARNERS OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN HIGHER EDUCATION.....	195
Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска СТРАТЕГИИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА ШПАНСКИ ЈАЗИК (J3) КАЈ СТУДЕНТИ СО АНГЛИСКИ ЈАЗИК (J2) Marija Todorova, Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES FOR ACQUISITION OF SPANISH AS L3 TO STUDENTS- LEARNERS OF ENGLISH AS L2.....	205

КАРАКТЕРИСТИКИ И ФУНКЦИИ НА ГОВОРОТ НА МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Весна Коцева¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
vesna.koceva@ugd.edu.mk

Апстракт: Во овој труд се претставени типичните одлики на јазичниот вариетет кој се дефинира како „говор на младите“. Во воведот накратко се посветува внимание на разликите меѓу говорот на младите и другите јазични вариетети. Потоа се презентираат дефиниции за жаргонот и се прави термилошко прецизирање помеѓу термините функционален стил, сленг, жаргон и арго. Во продолжение се претставуваат посебните карактеристики на жаргоните, се дефинира говорот на младите и се определуваат разликите меѓу говор на младите и жаргон. Понатаму во трудот се дава краток осврт на почетоците на интерес на лингвистите за говорот на младите и прецизно се утврдуваат функциите на говорот на младите.

Клучни зборови: *жаргон, млади, говор, вариетет, сленг, функционален стил*

CHARACTERISTICS AND FUNCTIONS OF THE YOUTH SPEECH IN ITALY

Vesna Koceva¹

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
vesna.koceva@ugd.edu.mk

Abstract: This paper presents the typical features of the language variety that is defined as “youth speech”. The introduction briefly delves into explaining the differences between youth speech and other language variants. Then definitions of jargon are presented and terminological specification is made between the terms functional style, slang, jargon and argo. In addition, the special characteristics of the jargon are presented, the speech of the youth is defined and the differences between the speech of the youth and the jargon are determined. Furthermore, the paper gives a brief overview of the beginnings of linguists’ interest in youth speech and precisely defines the functions of youth speech.

Keywords: *jargon, youth, speech, variety, slang, functional style*

1. Вовед

За да се интерпретира феноменот на говорот на младите важна е социолингвистичката основа, бидејќи ги објаснува психосоцијалните причини кои влијаат врз неговото формирање. Социологијата и психологијата се неопходни за да се сфати феноменот на говорот на младите, во смисла на тоа дека лингвистичките особености треба да бидат конципирани како резултат на влијанието на надворешни феномени. Психосоцијалниот контекст го условува начинот на зборување, а јазичното однесување го рефлектира општественото однесување и поради тоа социологијата може да понуди корисни параметри кои би се аплицирале во јазичната анализа и би го објасниле јазичниот избор, а тоа се: поврзаноста помеѓу реалноста и идентитетот, територијата како категорија на младешката култура, бунтот или приврзаноста кон традицијата, потрагата по сопствен статус во општеството итн.

Во овој труд ќе се обидеме да објасниме по што се специфични јазичните вариетети кои се дефинираат како „говор на младите“.

Според Алберто Соберо (Sobrero, 1992), говорот на младите се разликува од другите јазични вариетети по пет параметри од кои четири се од општествен тип: варијабилност, места на користење, намера, цел; и еден параметар е од јазичен тип: виталност. Првиот параметар е варијабилноста, односно променливоста. Говорот на младите се карактеризира со брза јазична динамика во однос на стандардниот јазик. Јазичните елементи на говорот на младите се карактеризираат со силна варијабилност, истите имаат краток живот и брзо се заменуваат со други. Сите јазици постојано се менуваат и не постојат стабилни јазици. Може да се разликуваат четири типа јазични вариетети и тоа: јазикот варира дијакрониски (според времето), дијатописки (според местото), дијастратиски (според општествените класи) и дијафазично (според комуникациските ситуации). Говорот на младите ги следи овие варијации со извесни карактеристики. Последните три типа вариетети се општествени вариетети во смисла дека ги рефлектираат навиките и структурата на општеството и сите заедно може да се наречат синхрониски вариетети на јазикот. Вториот параметар е интернационалната димензија на говорот на младите. Ова покажува дека карактеристиките не се однесуваат само на говорот на младите од една земја или индивидуална група, туку дека станува збор за поширок феномен. Параметрите како намера и цел ја карактеризираат психосоцијалната мотивација. Денес не зборуваме за „жаргон на младите“, бидејќи криптичкиот карактер кој е својствен за жаргоните, во кои е неопходно туѓинците да не го сфатат значењето на зборот, во говорот на младите е само привиден и не одговара на објективните потреби. Неразбирливоста како карактеристика на говорот на младите е дел од играта и е подредена на доминантната функција, а тоа е шегувањето. Целта е истовремено социјална и лична. Во внатрешноста

на групите, особено кај малите групи, социјалната цел има две спротивставени лица: кохезијата која е ориентирана кон внатрешноста на групата и која истовремено е контрапозиција, ориентирана кон надворешноста, т.е. во однос на другите групи и во однос на туѓинците. Последниот параметар, виталноста, ја покажува нестабилноста на говорот на младите. Меѓутоа, оваа нестабилност е површна, бидејќи брзо се менуваат термините кои се користат, но остануваат непроменети јазичните процеси кои се во основата на нивното формирање.

2. Дефинирање и карактеристики на жаргонот

Во Италија во деведесеттите години од минатиот век лингвистите Банфи, Собреро, Кортељацио, Радтке и многу други, спроведуваат бројни емпириски истражувања на терен и вршат споредба помеѓу различни европски ситуации со цел да најдат одговор на прашањата: како зборуваат младите, дали постои „јазик на младите“ и, ако постои, за каков тип вариетет станува збор. Со овие истражувања се дојде до идентификување на извесен број карактеристики присутни во јазичното однесување на младите. Најевидентниот резултат е признавањето на постоењето на „лексика на младите“ која се дефинира како збир на експресивни и метафорични лексеми и случајно искковани неологизми. Во голем дел оваа лексика е иста во различните региони во Италија, но постои извесен, поголем број типични термини за овој или оној регион или град. Ваквата младешка лексика, која повеќе се користи во вербалната комуникација во внатрешноста на групата, може да го определи т.н. јазик на младите како еден тип жаргон.

Жаргонот е јазичен вариетет усвоен од една група лица кои комуницираат меѓусебно, на таен начин, исклучувајќи ги другите лица од комуникацијата. Тоа е јазик на определена социјална група која е изолирана и е со посебни правила на живот, група која има посебен код на комуникација што е различен од другите. Терминот „жаргон“ се употребува за да се дефинираат јазичните вариетети кои се користат од страна на специфични групи лица кои се оддалечиле од јазикот или од дијалектот кој се зборува во областа. Жаргоните се раѓаат со прецизна цел, а тоа е да се гарантира тајноста на комуникацијата. Најпознати жаргони се: жаргонот на војската, на затворениците, на криминалците итн.

Во современите речници по италијански јазик се среќаваат следните дефиниции за жаргон:

а. Јазик кој го користат членовите на една група или заедница со цел да не бидат разбрани од другите или да се разликуваат од нив; видеоизменет, загадочен и малку разбирлив говор. (Sabatini, 2007).

б. Говор кој се разликува од стандардниот, пред сè, на лексички план и кој се користи од членови на одредени групи со цел да не бидат разбрани од туѓинците. (Gabrielli, 2008).

в. Специјален јазик кој го користи една заедница, пред сè маргинална, која сака да не биде разбрана и да се разликува од другите; карактеристичен говор на некоја категорија лица: војнички жаргон. (Zingarelli, 2008).

Социолингвистите во Италија ги даваат следните дефиниции за жаргонот.

Според Санга, (Sanga, 1993), еден од најголемите италијански истражувачи на историјата на дијалектите, како жаргон се дефинира јазичниот вариетет кој истовремено е маркиран во дијафазија (користен само во одредени ситуации) и во дијастратија (се формира во внатрешноста на една социјална група и станува нејзин знак за препознавање) и се карактеризира со сопствена лексика формирана преку различни, но повторливи морфолошки и семантички механизми и често тешко се декодифицира од оние кои не припаѓаат на групата. Жаргонот нема свои граматички структури, но секогаш е „на гости“ на друг јазик (во традиционалните италијански жаргони, многу често јазикот кој прима гости е дијалектот) и има улога на важен знак за препознавање за идентитетот на групата. Жаргонот е јазик кој го зборуваат социјалните маргинализирани групи: бездомници, улични продавачи, криминалци, питачи.

Според Дардано, јазикот служи за комуницирање, но понекогаш постојат јазици кои изгледа дека сакаат да ја избегнат оваа цел, такви мистериозни јазици, во извесна смисла, се жаргоните (Dardano, 1997). Според Дардано, жаргонот е конвенционален, таен јазик, врска која ги соединува лицата кои имаат заеднички услови на живот, на пример, затвореници, војници, млади, занаетчи од некој сектор итн. Жаргонот може да се дефинира како таков во услови на присуство на извесен тип корисници, и е социопсихолошки знак за препознавање на истата група, но и израз на едно алтернативно општество кое се формирало во внатрешноста на друго општество.

Често се прави широка, но во исто време и погрешна употреба на терминот „жаргон“ вклучувајќи ги во него и функционалните стилови, па токму затоа е важно да се изврши термилошко прецизирање. Има некои категории на лица кои користат типичен функционален стил, неразбирлив за другите, но сепак не зборуваат на жаргон. На пример: говорот на новинарите, на лекарите, на спортистите или, пак, бирократскиот јазик. Оваа неправилна употреба, според Санга (Sanga, 1993), се раѓа поради погрешното убедување дека историските жаргони биле различни меѓу себе и дека биле директно поврзани со занаетот кој се вршел.

Лилјана Минова-Ѓуркова (2004, стр. 29) зборува за социолекти, како јазични изрази на одделни социјални групи и прави разлика помеѓу термините сленг, жаргон и арго. Обично има мешање меѓу сленгот и жаргонот, т.е. заемно се заменуваат и се употребуваат за еден ист вид социолект. Според Минова-Ѓуркова, групата која го употребува сленгот нема желба да употребува тајни зборови, да се затвора наспрема другите зборуваачи. Сленгот, кој е многу продуктивен и се карактеризира со голема фреквенција, најчесто се јавува во изразот на младите

луѓе, додека жаргонот го дефинира како јазичен израз што служи за разбирање меѓу луѓе од иста социјална или професионална група, со цел на некој начин да се изделат од другите што не се членови на групата, па така можеме да зборуваме за професионални жаргони и тоа: на лекарите, на музичарите, на спортистите, на информатичарите и сл. Аргото го дефинира како таен јазик во рамките на одделни асоцијални групи, како крадци, токсикомани и сл. (Минова-Ѓуркова, 2004, стр.144). Историјата на еден јазик е, исто така, и историја на жаргоните кои, користени во секојдневието, може да преминат во пишаниот јазик и да бидат дел од некои литературни родови, на пример, зборовите од жаргонот на криминалците како *santare* за да се каже признава, *dritta* за точна информација, или зборот *casino* од жаргонот на студентите за да се каже силна врева. Многу од тие зборови се навлезени во употреба благодарение на масовните медиуми кои успеваат да стават во контакт традиционално многу различни лингвистички области. Тоа се зборови кои се утврдени во стандардниот јазик и се сметаат за зборови во секојдневна употреба.

За жаргон зборуваме кога сакаме да означиме посебен вариетет на јазик кој се користи од потесна група луѓе, често, но не секогаш, со тајна цел. Станува збор за конвенционален јазик, често енигматичен и загадочен, којшто настојува да карактеризира една група и да ги исклучи од конверзацијата оние кои не се дел од групата.

Некои од посебните карактеристики на жаргоните се:

- Имаат секогаш како корисници хомогена група лица поврзани преку некоја работна активност, интерес или заедничка состојба. Значи жаргони се јазиците на бездомниците, на морнарите, на занаетчиите, на студентите, на затворениците итн.;
- Имаат за цел самопотврдување во групата, односно автоидентификација и автодефиниција во внатрешноста на групата;
- Имаат конвенционален карактер, во смисла дека се прилепуваат на паразитски начин на јазикот и ја трансформираат лексиката според прецизни договори;
- Тоа се говори кои се силно експресивни и се за усна комуникација;
- Служат за збогатување на стандардниот јазик и за изразување, преку привремен код, на трансформациите и на контаминациите од кои страда стандардниот јазик;
- Тоа се говори, посебно маркирани, кои имаат три посебни причини за постоење:
 - да се значи сопствената припадност кон групата,
 - да не се биде разбран од оној кој не е дел од групата и
 - да се гарантира тајноста на комуникацијата;
- Жаргоните се херметички, компактни и стабилни (оваа е карактеристиката со која се разликуваат жаргоните од другите нежаргонски говори).

3. Дефинирање на говорот на младите

Лоренцо Ковери го дефинира говорот на младите како јазичен вариетет кој се користи на повеќе или помалку широк и константен начин, но исклучиво во контактите со врсниците, со адолесцентите и постадолесцентите (тинејџерите). Од јазична гледна точка возрасната граница (околу 11–19 години) се карактеризира со премин од детски говор кон возрасна јазична компетенција, а од психолошка гледна точка со создавање на сопствениот идентитет, со промена на моделите на идентификување и на однесување од семејството кон групата врсници (Coveri, 1992).

Тулио де Мауро (De Mauro, 1990) негира дека постои говор на младите, потенцирајќи го на позитивен начин пристапот на големи маси млади кон националниот јазик. Според него, станува збор за два типа ставови, говорот на младите и младешкиот говор кои не се совпаѓаат или, подобро кажано, се совпаѓаат само парцијално и само во определени ситуации. Најголемиот дел од авторите се согласуваат во дефинирањето на говорот на младите како инструмент за диференцијација од страна на еден адолесцент во однос на светот на возрасните; освен тоа, кога адолесцентот е дел од група врсници, говорот на младите служи како инструмент за разликување во однос на другите групи млади, односно како инструмент за идентитет.

Концептот на „говор на младите“ не се совпаѓа со „јазикот на новата генерација“ и општо со генерацијата на младите. Станува збор за еден вид жаргон, односно за паразитски говор, како францускиот аргот. Јазикот на младата генерација е маркиран во дијакхрониска смисла, т.е. го претставува најновиот стадиум на јазикот, додека говорот на младите, напротив, е маркиран во дијафазична смисла, односно станува збор за регистар, за стил во англосаксонската социолингвистичка терминологија, т.е. за секундарен вариетет со кој говорителите не се служат постојано, туку само во извесни ситуации и со извесни цели. Таканаречениот говор на младите се користи, пред сè, за да се изрази припадноста кон одредена општествена група и, како второ, за да се вџашат родителите и наставниците. Албрехт тврди дека јадрото на говорот на младите е еден шеговит вариетет, односно игра со елементи од стандардниот јазик (Albrecht, 1993).

Собреро смета дека овој говор е резултат на алтернирана употреба на повеќе јазични вариетети од различен тип: општоприфатениот јазик, пред сè, колоквијалниот регистар и специјалните јазици (јазикот на спортот, на рекламите итн.), жаргоните, дијалектите итн. (Sobrero, 1993).

Говорот на младите не се базира врз општествената улога на корисникот и не покажува автоматски општествена хиерархија и во исто време не е ниту ситуациски вариетет, бидејќи не е задолжително поврзан со одредена ситуација. Проучувањата покажуваат извесна несигурност во врска со прашањето дали

говорот на младите треба да се групира помеѓу дијастратиската варијација или дијафазичната варијација. Поради ова Беруто му припишува на овој вариетет недостаток на стабилност и го дефинира како малку стабилен, минлив, променлив со мутацијата на групата или на вредностите околу кои таа се консолидира (Berruto, 1990).

3.1. Говор на младите или жаргон

Многумина избегнуваат да го користат изразот „јазик на младите“ или „говор на младите“ и прибегнуваат кон употреба на општиот термин „јазична употреба на младите“. Се поставува прашањето дали говорот на младите е посебен жаргон. На ова прашање тешко може да се даде едноставен одговор со „да“ или „не“. Постојат две главни теории: оние кои мислат дека говорот на младите е жаргон како и оној на криминалците и оние кои сметаат дека не е вистински жаргон, дека не постои еден единствен говор на младите, туку повеќе различни типови.

Говорот на младите цели кон засилување на идентитетот на групата во однос на другите групи и во однос на светот на возрастните. Ова ја појаснува најголемата разлика помеѓу говорот на младите и жаргонот. Целта на жаргоните е тајноста и тие содржат една мистериозна компонента која ги прави неразбирливи за оние кои не припаѓаат на тој општествен круг. Не би било во ред да се зборува за жаргони на младите, бидејќи во говорот на младите мистериозниот карактер, карактеристичен за жаргоните, е само привиден и не е неопходен. Третата и можеби најважна разлика е таа што во говорот на младите неразбирливоста е дел од играта каде што чудното е потчинето на превалентната функција на говорот на младите, т.е. на функцијата на подбивање и игра.

Рековме дека жаргонот има секогаш ограничена област на дејствување (жаргонот на војниците) и дека има тајна функција (жаргонот на криминалците), додека говорот на младите, иако има тенденција да звучи различно во однос на стандардниот јазик, сепак

- е во контакт со стандардниот јазик, бидејќи младите, наместо да се делат и да се изолираат од општеството, имаат намера да се разликуваат и да се истакнат во него;
- претполага употреба на националниот јазик кој го користат поголемиот број Италијанци;
- пред сè е нестабилен и транзиторен, бидејќи групата корисници се менува постојано и користениот „жаргон“ се обновува со неверојатен ритам, со секоја наредна генерација;
- станува збор за хетероген говор од гледна точка на просторот и на формалноста на комуникациската ситуација, т.е. еден млад човек од Милано се изразува поинаку од неговите врсници во Рим или пак кога се обраќа на пријател, наставник или родител;

- може да биде помалку разбирлив, но неговата цел не е да биде мистериозен. Не зборуваме за жаргони на младите, бидејќи карактеристика на жаргоните е тајноста. Неопходно е туѓинците да не го разберат значењето на зборот. Во говорот на младите криптичниот карактер е само привиден и не одговара на објективните потреби. Чудноста и неразбирливоста се дел од играта и се подредени на она што изгледа превалентна функција, а тоа е шегувањето.

4. Почетоците на интерес за говорот на младите

Според Едгар Радтке (Radtke, 1993), интересот за говорот на младите се манифестира во моментот кога социолингвистите се обидуваат да го анализираат т.н. плурилингвизам во рамките на италијанскиот јазик и да ги опишат овие манифестации преку модели на варијации. Но, интересот на лингвистите го привлекуваат регионалните или социјалните вариетети така што генерациските вариетети како предмет на истражување остануваат само желба. Во 1983 година социолингвистот Гаetano Беруто констатира дека е корисно да се започне да се проучува говорот на младите како една многу интересна, а малку истражена област од италијанскиот јазик.

Оние кои се занимавале со говорот на младите во Италија, не го сместуваат во историско-социолошки параметри, но го разбираат како продукт на општествени динамички сметани, пред сè, синхрониски и ограничени во современиот италијански јазик. Тешко е да се замисли дека говорот на младите во Италија е *creatio ex nihilo* (создаден од ништо). Недостатокот на дијахрониска перспектива во овој сектор, потекнува од фактот дека во минатото научниците не се интересирале да ја регистрираат еволуцијата на говорот на младите и како последица на тоа има недостаток од податоци. Ваквиот недостаток на научен интерес од страна на лингвистите се гледа во тоа што проблемот на младите како социјална група не заземал централно место барем до крајот на дваесеттиот век. Од почетокот на дваесеттиот век младите за прв пат се здобиваат со улогата на релативно автономна и хомогена група за разлика од минатото кога фамилијата ги спречувала младите да имаат сопствен простор. Со ова се објаснува задоцнувањето со кое говорот на младите се шири во Јужна Италија во однос на леснотијата со која истиот се шири во Северна Италија. Во јужниот дел на Италија општествената организација не го поддржува менувањето на начините на комуникација и семејството има многу поголемо влијание врз младиот човек.

Истражувањата во областа на говорот на младите се повикуваат на англоамерикански модели кои биле раширени благодарение на преводите на Абрамс, Ериксон и Кенинстон. Во Италија научниците ги прифатиле категориите креирани од англоамериканската и англосаксонската социологија. Значи, се зборува за младешка култура (*youth culture*) или за супкултура (*subculture*).

Проучувањата на говорот на младите во Италија се појавуваат од шеесеттите години на дваесеттиот век. Материјали со значаен лингвистички интерес се собрани од психијатри и експерти по токсикологија, а мотивите се практични, т.е. во областа на токсиколошко-социјалните анализи, различните однесувања на зависниците од дрога можеле точно да бидат опишани само ако се познава нивниот жаргон.

5. Функции на говорот на младите

Според Ливолси (Livolsi, 1992), говорот на младите има прецизно утврдени функции, меѓу кои три заслужуваат посебни внимание и тоа:

а) Говорот на младите има општествена функција на припаѓање кон одредена група. Говорот на младите се користи како знак за самоидентификација или хетероидентификација, за припадност кон групата. Ако еден млад човек користи извесен говор и се чувствува дел од одредена група, тогаш и другите го сметаат како дел од таа група. Значи, говорот служи како знак за идентитет (она што сакам да бидам) и за идентификација (на која група сакам да припаѓам). Користењето на одреден говор е еквивалентно на изјаснување на сопствената припадност кон одредена група и во исто време да се биде прифатен од другите како припадник на таа група. Значи, општествената цел е да се зацврсти идентитетот на младите. Говорот на младите, односно „девијацијата“ на нормата, прави младите да се разликуваат од возрастните и од другите групи;

б) Говорот на младите се користи како идентификација, но исто така и како елемент за „соучество“ во внатрешноста на групата и како инструмент за исклучување на оние кои не се дел од групата. Говорот на младите е како „странски јазик“ со кој му се кажува многу на оној кој го познава и не му се кажува ништо на оној кој не го познава тој јазик. Според Алберто Собреро (Sobrero, 1992), многу е важна и личната цел – за секое момче – за потврдување на „јас“ во внатрешноста на групата и за делимитирање на сопствената територија во внатрешноста на таа група;

в) Говорот на младите може да се смета како еден вид игра. Некои термини се користат повеќе „поради игра“ отколку поради некое значење за идентификација.

Според Лоренцо Ковери (Coveri, 1993), примарна функција на говорот на младите е шегувањето, а потоа следува кохезијата во групата и комуникативната ефикасност (да се каже нешто побрзо). Други мотивации се: да се биде забележан, да се чувствува различен, затоа што е во мода, по навика итн.

Според истражувањето кое го спроведува Емануеле Банфи (Познавање и употреба на лексиката на младите во Милано и Тренто) кај 157 ученици во природо-научна гимназија во Милано, се доаѓа до заклучок дека превалентна функција на жаргонот е шегувањето, бидејќи 100 % од испитаниците се

изјасниле дека најпрво го користат жаргонот за шегување, а на второ место за да ја почувствуваат поврзаноста со групата и на крај за да не бидат разбрани (Banfi, 1992). Шеговитиот карактер на говорот на младите потекнува од психосоцијалните потреби. Младите се во постојана потрага по најпогодниот општествен идентитет и таа потрага понекогаш може да е дури и опсесивна. Младите сакаат да достигнат некаков општествен престиж и сакаат да бидат забавни, симпатични и, пред сè, во мода во очите на другите млади.

6. Заклучок

Во првиот дел од трудот посветивме внимание на социолингвистичките карактеристики на говорот на младите. Најпрво беше неопходно да се дефинира поимот жаргон и да се опишат неговите карактеристики. Заклучивме дека жаргоните имаат секогаш како корисници хомогена група лица кои имаат за цел самопотврдување во групата, дека жаргоните се херметички, силно експресивни говори со кои се гарантира тајноста на комуникацијата. Понатаму пристапивме кон разгледување на различните дефиниции за говорот на младите и различните ставови на лингвистите во врска со прашањето дали говорот на младите е посебен жаргон. Утврдивме две главни теории: оние кои мислат дека говорот на младите е жаргон и оние кои сметаат дека не е вистински жаргон и дека не постои еден единствен говор на младите, туку повеќе различни типови. беше неопходно да ги одредиме разликите помеѓу говорот на младите и жаргонот и заклучивме дека не постои жаргон на младите, туку станува збор за посебна јазична употреба која е помалку разбирлива и чија што примарна функција не е тајноста како кај жаргоните, туку комичниот ефект, подбивањето и играта со јазикот.

Посветивме внимание и на научниот интерес за говорот на младите, на првите истражувања во оваа област како и на психолошките импулси кои го поттикнуваат младиот човек да создаде и да користи специфичен говор. Заклучивме дека употребата на автономен јазик му овозможува на младиот човек да се стекне со чувство на независност и сила да се соочи со надворешниот свет, дека посебниот јазик е еден вид бариера креирана од младите со цел да се одделат од јазикот кој сите го зборуваат, и на тој начин да се изолираат од светот на возрасните. Утврдивме дека говорот на младите е ориентиран кон внатрешноста на групата и има за цел кохезија со истата, а од друга страна е ориентиран кон надворешноста и има за цел спротивставување на надворешниот свет.

Користена литература:

1. Минова-Ѓуркова, Ј. (2003). *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор.
2. Albrech, J. (1993). Esistono delle caratteristiche generali del linguaggio giovanile? In Edgar Radtke *La lingua dei giovani*. Tübingen Beiträge zur Linguistik.
3. Banfi, E. e Sobrero, A. (1992), *Il linguaggio giovanile degli anni Novanta. Regole, invenzioni, gioco*. Bari: Laterza.
4. Berruto, G. (1995). *Fondamenti di sociolinguistica*. Bari: Laterza.
5. Coveri, L. (1983). Prospettive per una definizione del linguaggio giovanile in Italia. In Günter Holtus & Edgar Radtke *Varietätenlinguistik des Italienischen*, Tübingen: Narr, 134-141.
6. Coveri, L. (1992). Gli studi in Italia. In Banfi, E. & Sobrero, A. *Il linguaggio giovanile degli anni Novanta. Regole, invenzioni, gioco*. Bari: Laterza.
7. Dardano, M. & Trifone, P. (1997). *La nuova grammatica della lingua italiana*. Torino: Zanichelli.
8. De Mauro, T. (1990). Il patrimonio linguistico delle giovani generazioni. In Petter, G. & Tessari, F. *I valori e i linguaggi. Adulti e ragazzi: un rapporto difficile*. Firenze: La Nuova Italia, Scandicci, 215–230.
9. Gabrielli, A. (2008). *Grande Dizionario Italiano*. Milano: Hoepli.
10. Livolsi, M. & Bison, I. (1992). Una lettura dei dati: alcune ipotesi interpretative. In Banfi, E. & Sobrero, A. *Il linguaggio giovanile degli anni Novanta. Regole, invenzioni, gioco*. Bari: Laterza, 149–194.
11. Radtke, E. (1993). *La lingua dei giovani*. Tübingen: Narr.
12. Sabatini, F. (2007). *Dizionario della lingua italiana*. Milano: Rizzoli.
13. Sanga, G. (1993). Gerghi. In Sobrero A. *Introduzione all'italiano contemporaneo*. Bari: Laterza.
14. Sobrero, A. (1992). Varietà giovanili: come sono, come cambiano. In Banfi, E. & Sobrero, A. *Il linguaggio giovanile degli anni Novanta. Regole, invenzioni, gioco*. Bari: Laterza, 45–58.
15. Sobrero, A. (1993). Costanza e innovazione nelle varietà linguistiche giovanili. In Edgar, R. *La lingua dei giovani*. Tübingen: Narr.
16. Zingarelli, N. (2008). *Vocabolario della lingua italiana-Lo Zingarelli minore*. Torino: Zanichelli editore.

